

מעדני אשר

כולל להוראה מבצר התורה צאנו בית שמש
בנשיאות כ"ק מרן האדמו"ר מצאנו שליט"א

וכתב בספר דלתי תשובה יור"ד סימן פ"ח סוף ס"ק ו' מובא בדרכי תשובה סימן פ"ח שאם הגוי אוכל מאכלי חלב כשר והוא שכיר אצל בעל הבית ישראל מותר להעלותו על השלחן שאוכל עליו הבעל הבית בשר ולא חיישינן דילמא אתי בעל הבית לאכול ממנו כמו שאמרו חז"ל כתובות נ"ז השתא משלו נותן לו לאכול יאכל ממנו.

מעדני אשר: נראה להעיר דלשיטת הפלתי שבכל אופן מותר לישראל להעלות בשר בשלחן אחד עם גוי אף שמעלה חלב, אפשר ליישב מה שהקשו האחרונים עיין באריכות בספר מעדני אשר חלק ד' פרשת וישלח א"ז נפק"מ להלכה יש בהא דעשוי שונא ליעקב, ולפי זה אתי שפיר שיוצא מזה דבר הלכה, דלא בעי היכר בין זה לזה, ואוכלין בשר וגבינה בלי הפרדה ביניהם.

וכשדנתי עם הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א העיר דמיסתבר לומר שאסור כמו שמשמע בר"ן, ואפילו דקימ"ל דעשוי שונא ליעקב, היינו בלב, אבל לפני מראה כאילו אוהב כדי ליהנות ממנו, וכן רואין שעשוי שונא ליעקב, אבל לפני מראה שאוהבו, עיין בפירוש הגר"א על הפסוק משלי כ"ז כ"ד בשפתיו ינכר שונא ובקרבו ישית מרמה, שפירש השונא מנכר עצמו בשפתיו בפתויו ומראה את עצמו כאילו הוא אוהבו ולא שונא ובקרבו ישית מרמה עכ"ל, ועיין גם כן בהכתב והקבלה שמות כ"ג ד' וכן כתב המלבי"ם בספרו יאיר אור אות א' ח' וכיון דחז"ל אמרו הלכה עשוי שונא ליעקב ושונא עיקרו רק בלב, ובחוץ נראה כאוהב, ובפרט אם הפועלים שלו הן גוים הם רוצים למצוא חן בעיני הבעל הבית ומראין קרבה לו ואז יש חשש שיאכל מהם

וכשדנתי עם הגאון ישראל שוורץ שליט"א רב קהילת צאנו ביתר העיר דבחילונים גם לדעת הפלתי אסור לאכול עמהם על שולחן אחד זה בשר וזה חלב, כיון דכל הטעם של הפלתי הוא כמש"כ בלשון קדשו מי שם אחוה וריעות בין יהודי לעכו"ם, הלא הלבבות רחוקות, ואין פירוד לבבות כפירוד הדתות, ואפילו שימת חן אסרוהו, וא"כ הוי ליה כאכסניא וכבני אדם שאינם מכירין זה את זה, והיש יותר איבה מבין שני בעלי דתות, נראים כאוהבין בשעת הנאתן, וזה לענ"ד לא שייך בחילונים, ועיין בחידושי הפלאה כתב דבגוי אסור אפילו אין מכירים זה את זה, ואין מועיל היכר בגוי.

קבלו שיפוצים שאוכל בשלחן אחד עם פועלים ערבים האם מותר לו לאכול בשר כשהם אוכלים חלב?

קימ"ל יור"ד סימן פ"ח אסור להעלות על שולחן אחד בשר וחלב ואפילו בשר חיה ועוף.

יש לחקור קבלו שיפוצים שאוכל בשלחן אחד עם פועלים ערבים האם מותר לו לאכול בשר על שלחן אחד כשהם אוכלים חלב דהלכה בידוע שעשוי שונא ליעקב או דילמא אסור לאכול בשלחן אחד בשר עם חלב.

הנה הש"ך יור"ד סימן פ"ח ס"ק ב' הביא בשם הר"ן פרק גיד הנשה ל"ב ע"ב דיבור א' דישראל מותר לאכול עם הנכרי בשולחן אחד, והנכרי אוכל בשר נבלה, דלא הרחיקו חכמים רק בבשר בחלב דהאי לחודא שרי והאי לחודא שרי, משמע מדברי הר"ן דיש איסור לישראל האוכל בשלחן אחד עם הגוי לאכול חלב או בשר כשהגוי אוכל בשר וחלב.

והקשה הפלתי סימן פ"ח על הר"ן: ז"ל ובאמת לא הבנתי מי שם אחוה וריעות בין יהודי לעכו"ם, הלא הלבבות רחוקות, ואין פירוד לבבות כפירוד הדתות, ואפילו שימת חן אסרוהו, וא"כ הוי ליה כאכסניא וכבני אדם שאינם מכירין זה את זה, והיש יותר איבה מבין שני בעלי דתות, נראים כאוהבין בשעת הנאתן וכו'.

וכתב בדרכי תשובה יור"ד סימן פ"ח ס"ק ב' דמדברי הפלתי משמע חידוש דאף בישראל ונכרי האוהבים זה לזה מותר לאכול על שולחן אחד בשר וחלב.

אבל ביד יהודה סימן פ"ח ס"ק ב' בפירוש הארוך כתב שאם הישראל והגוי מכירים לכ"ע אסור להעלות על שולחן אחד בשר עם חלב.

וכן כתב הפרי תואר יור"ד סימן פ"ח להחמיר, אך כתב לחלק בין אם מעלין לנכרי על השלחן מאכלים שמביאים לו מביתו אז אף שהם מכירים זה את זה ואינם מקפידים זה על זה אין לחוש, דאין לך היכר גדול מזה אם הישראל יודע שהוא מאכל של נכרי, ואין חילוק בין בשר נבילה וטריפה או שאר דבר איסור או גבינה בכל מקום מותר להעלות לנכרי על השלחן שאוכל עליו הישראל בשר, דכל שיודע הישראל שהוא של נכרי הויא ליה בכלל מינכר איסורה דלא גזרו בכהאי גוונא, אבל אם הביאו לפני הנכרי מאכל מביתו של ישראל אז אם אין מקפידין זה על זה אסור כמו ב' ישראלים.

כלי שנשתמש בה בשר האם מותר להעגילו כדי להשתמש בו חלב וכן להיפך?

יש לחקור כלי שנשתמש בה בשר האם מותר להעגילו כדי להשתמש בו חלב או להיפך או דילמא אסור להגעיל

הנה קימ"ל אור"ח סימן תק"ט סעיף ה' מותר ללבן ב"ט כלי ברזל שאפו בו פלאדו"ן של גבינה, ואחר הליבון יאפו בו פשטיד"ה של בשר.

וכתב במגן אברהם שם: וז"ל ומכאן משמע שמותר בחול להגעיל כלי חלב לאכול בו בשר או איפכא, והעולם נוהגין איסור בדבר ומ"כ בשם הגאון מהור"ר בנימין מפוזנא ששמע ממהר"מ יפה הטעם למנהג שאם יעשה כן, לעולם לא יהיה לו רק כלי אחד ויגעילנו כל פעם שישתמש בו וזה אסור, דלמא אתי למטעי כדאיתא בגמ' חולין ט' ע"ב והא דשרינן הכא יש לומר כיון שלעולם אין משתמשין בו אלא ע"י ליבון ליכא למיגזר.

ובשער המלך הלכות יום טוב פרק ד' הלכה ח' **תמה עליו:** ודאשתמיט מיניה מה שכתב הסמ"ק סימן קצ"ט להגעיל כלים דכתיב כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש, ודוקא בכלי שאינו בן יומו כו' וכן להכשיר הכלי על ידי הגעלה עצמה אסור כל זמן שהוא בן יומו ודוקא דרך הגעלה אסור בבן יומו כו' אבל דרך ליבון מותר כו' וכן להגעיל כלי של בשר בן יומו להשתמש בו חלב אסור כו' ע"ש הרי בהדיא שכתב דכלי של בשר שאינו בן יומו מותר להגעילו לבשל בו חלב כדרך שמותר להגעיל כל כלים האסורים שאינן בן יומו, ומה שכתב הטעם משם מוהר"ם יפה, והביא ראיה מפ"ק דחולין יראה שאין ראיה משם כמו שיראה המעיין, ולי נראה טעם למנהג שהחמירו על עצמן שלא להגעיל כלי של בשר שאינו בן יומו להשתמש בו חלב פן יבא להגעיל אותו כשהוא בן יומו דאז מדינא אסור כמ"ש הסמ"ג ודוקא בכלי של איסור לא חששו משום דאי אפשר בלאו הכי משא"כ בכלי של בשר כיון שיכול להשתמש ממנו גזרו דילמא אתי להגעיל כשהוא בן יומו, ומה שהתירו ללבן הטרפא כדי לאפות בו פשטידה התם שאני דאפילו בבן יומו מותר ללבנו כמ"ש הסמ"ק.

איכא כמה אופנים שיש להתיר להשתמש ע"י הגעלה מבשר לחלב וכן להיפך לכ"ע

א. אם מכשיר הכלי לפסח אני נוהג להתיר להחליף הכלים כרצון איש ואיש מבשר לחלב או להיפך, כיון שלא היה ההכשר לכוונת בשר וחלב רק לכוונת חמץ, ובזה אין לחוש למה שכתב המגן

אברהם, כך כתב בשו"ת חתם סופר יור"ד סי' ק"י טו"א ללכת במשנה ברורה סימן תנ"א סי' י"ט.

ב. נוהגין להטריף מקודם הכלי ואז מותר להגעיל מבשר לחלב, דכיון שנטרף שפיר בדיל מיניה שלא להשתמש בלא הגעלה, כך כתב הפרי מגדים בא"א סי' תק"ט, מובא במשנה ברורה אור"ח סימן תק"ט ס"ק כ"ה.

ג. כיון שאינו אלא מנהג יש להקל בשעת הדחק, כך כתב הפרי מגדים סימן תנ"א ס"ק י"ג.

ד. להגעיל מבשר לשימוש שאינו לא בשר ולא חלב מותר ואין בזה מנהג לאסור ואם אחר זמן ירצה

לייחדו לתשימש חלב ג"כ מותר כך כתב בשו"ת מוהרש"ם חלק ב' סימן רמ"א שבהיותו בקהלת בוטשאטש באו לידי כתבי הגה"צ אב"ד דשם

ה. גם מבשר לחלב אם עברו י"ב חודש שלא שימש בו כלל ג"כ יש להקל, כך כתב בשו"ת מהרש"ם חלק ב' סימן רמ"א שבהיותו בקהלת בוטשאטש באו לידי כתבי הגה"צ אב"ד דשם בעהמ"ח דעת קדושים שכתב כן.

מדוע מותר להניח על השלחן גבינה עם דגים הרי יש סכנה לאכול דגים עם גבינה?

יש לחקור האם יש סכנה לאכול דגים עם גבינה או דילמא ליכא סכנה

הנה ברבינו בחיי פרשת משפטים **כתב** דעת הרופאים בתערובת דג וגבינה שנתבשלו כאחד שמוליד תכונה רעה וחולי הצרעת, מדבריו משמע רק כשנתבשלו ביחד יש סכנה לאכול אבל לא נתבאר דבאכילה לבד יש סכנה **אבל בבית יוסף** יור"ד סימן פ"ז כתב אין לאכול דגים בחלב מפני הסכנה כמו שנתבאר בספר אורח חיים סימן קע"ג **ובדרכי משה** אות ד' כתב על זה ולא ראיתי מימי נזהרין בזה, וגם באורח חיים סימן קע"ג אינו אלא שלא לאכול דגים בבשר משום סכנה, אבל בחלב שרי, ולכן נראה שנתערב לרב בית יוסף בשר בחלב, וכן בשו"ת באר שבע סימן ל"ה תמה על דבריו

וכן כתב הפרישה יור"ד סימן פ"ז ס"ק ח' שליכא סכנה. **ומביא ראיה:** מהא דאמרינן בגמ' חולין ק"א ע"ב דגים שעלו בקערה של בשר מותר לאכול בכותח, משמע שאוכלין דגים עם כותח שהוא חלב.

וכן כתב הש"ך יור"ד סימן פ"ז ס"ק ה' שמוותר. **ומביא ראיה:** מהא דאמרינן בגמ' פסחים ע"ז בההיא דג דאיטוייא בהדי בישרא, ואסרה רבא מפרזיקיא לאוכלה בכותח, אלמא דסתם דגים מותר לאוכלם בכותח, וכן סובר הט"ז ס"ק ג', וכן המגן אברהם אור"ח סימן קע"ג, וכן החיד"א בספרו מחזיק ברכה ס"ק ד'.

וכן כתב החיד"א במחזיק ברכה סימן פ"ז ס"ק ד' שבעל כרחינו צריך לומר כמו שכתב הט"ז, שטעות סופר נפל בבית יוסף, וצריך לומר דגים בבשר, שכן הוא באורח חיים סימן קע"ג ומה שפירש הכנסת הגדולה דברי הבית יוסף מ"ש בא"ח סימן קע"ג ר"ל שכשם שאמרו באכילת בשר בדגים שיש סכנה בדבר, כך הוא הדין באכילת דגים בחלב, כמה מן הדוחק יש בזה, שהרי דבר חדש הוא, שהרופאים אומרים שיש סכנה בדבר, והיה לו למרן לבאר כל זה, ועוד שלא הביא דין זה בשלחן ערוך.

וכן כתב ביד אפרים סימן פ"ז שברוב מדינות אשכנז לא נהגו להקפיד באכילת דגים בחלב וכן כתב בפתחי תשובה שבזמן הזה שכל העולם נוהגים היתר לבשל דגים בחלב, מותר, דשומר פתאים ה'.

וכן כתב בערוך השולחן יורה דעה סימן פ"ז שטעות נפל בב"י וכבר השיגו בדרכי משה ויש שרוצים לקיים ואמרו שמצאו בספרי הרופאים שיש סכנה בדגים בחלב, ואינו כן דרבינו בחיי כתב שהסכנה הוא בדגים עם גבינה ונופל צרעת על האדם, ולא בדגים בחלב, ועוד דאם כדבריהם למה לא קבע זה בש"ע ועוד דכל העולם אוכלים.

אבל הפרי מגדים מביא בשם הכנסת הגדולה הגהות הבית יוסף אות י"ט שאכילת דגים בחלב היא סכנה, ומנהג העולם להקפיד בזה הואיל ויצא מפיו של הבית יוסף דהויא סכנה

יש להקשות: מהא דאיתא במשנה חולין ק"ג ע"ב ואסור להעלות בשר עם הגבינה על השלחן חוץ מבשר דגים וחגבים שמוותר, וקשה לשיטת הבית יוסף מדוע מותר הרי זה סכנה.

איכא כמה תרוצים

א. ע"פ מה שכתב בשו"ת נודע ביהודה מהדורא קמא אבן העזר סימן י"ג דמה שלא גזרו בבשר ודגים העלאה אטו אכילה משום שהסכנה היא האוכל עצמו ומתוך שחמירא סכנתא יזהר בעצמו שלא יאכל ואין צריך לעשות לזה הרחקות, א"כ ה"ה לגבי דגים וגבינה לא גזרו כיון שחמירא סכנתא מאיסורא, מעדיני אשר

ב. המשנה לא מיירי רק מדין איסור בשר בחלב האם יש איסור להעלותם עחל שולחן אחד ולא מיירי משאר דברים אבל באמת אפשר שיש סכנה לאכול בשר בחלב, כך תירץ ביד דוד יור"ד סימן ל"ג.

פת שאפאה עם גבינה האם יש עצה לחלקו לכמה אנשים או לעשות בזה סימן כדי שיפקע האיסור?

קימ"ל יורה דעה סימן צ"ז ס"ק א' אין לשין עיסה בחלב, שמא יבוא לאכלה עם הבשר, ואם לש, כל הפת אסור, אפילו לאכלה לבדה, ואם היה דבר מועט כדי אכילה בבת אחת, או ששינה צורת הפת שתהא ניכרת שלא יאכל בה בשר, מותר.

יש לחקור מי שאפה פת עם חלב האם מהני לחלקה לכמה אנשים כדי שיהא פת מועט וכן האם מהני לעשות סימן אח"כ או דילמא כיון שעשה באיסור הויא הפת חפצא דאיסורא ולא מהני בזה תיקון

הנה הפלתי סימן צ"ז מביא הוראה בשם זקינו זצ"ל שאם זב חלב תחת הפת מותר לחלק לבתים לכל אחד מעט כדי שיהא פת מועט וכמו שלכתחילה יוכל ללוש ולאפות דבר מועט, והפלתי כתב בדמקום שיש עוד צירופים להתיר כדאי לסמוך על זקינו.

אבל בש"ת כתב סופר יורה דעה סימן ס"א **תמה עליו:** וז"ל ולפע"ד נראה מלשון הברייתא פסחים ל' ע"א אין לשין עיסה בחלב ואם לש כל הפת כולו אסור, כל כולו אסור מיותר דהוי סגי בדאמר ואם לש הפת אסור, נראה דהשמיענו דכולו אסור ואפילו מעט ממנו אסור לאכול כיון שלש הרבה לעצמו נאסר הפת ואין מותר אפילו מעט ממנו, ולחלק לבתים אחרים כמו שאסור לאכול אפילו מעט עם בשר כן אסור לאכול מעט ממנו עם חלב או במלחא והיינו כל הפת כולו אסור, ואין היתר במעט ממנו, ואין לומר איפכא דקמ"ל דווקא כולו אסור ומעט מותר דהא עם בשר אפילו מעט אסור, וא"א לומר דברייתא לחצאין קאמר לאכול עם בשר מעט אסור, ולאכול עם חלב או מלחא מעט מותר, וע"כ דאיסורא קאמר.

וכן כתב הרב חוות דעת יורה דעה סימן צ"ז דדוקא אם שינה צורתו בשעת אפיה, אבל אח"כ אינו מועיל שינוי לפת מרובה, כיון שכבר נאסר, וכן אין מועיל לחלקו להרבה בני אדם שגייע לכל אחד דבר מועט, כיון שכבר נאסר ע"ש, וכ"כ הרב שפתי דעת, וכ"כ הרב לבושי שרד יורה דעה סי' מ"א ס"ק קל"ט, וכו"כ בפתחי תשובה יורה דעה סימן צ"ז.

יש שכתב ליישב את הקושיא מהגמ' על זקינו של הפליתי: דאפשר דווקא כשלא מתחלה הרבה לאכול בעצמו ובני ביתו אסור דיעבד אפי' מעט לביתו ולחלק או למכור לאחרים, אבל בזב תחתיו במקרה אפשר כהוראה שכבר הורה הזקן, כן תירץ בבית אדם שער אור"ה אות נ"א, ובית יהודה ס"ק ג', ובכתב סופר הנ"ל.

וכן בש"ת רב פעלים חלק ב' יורה דעה סימן י"א נשאל בפת שנילוש בחלב ולא שינו צורתו ובקשו לקחת ממנו איזה ככרות, לבשל אותם בחלב בקדרה עם אורז, והתיר להם חכם אחד, וטעמו כיון דמבשלו עתה מחדש בחלב בקדרה פקע איסורא מיניה, מה שגזרו חז"ל בו בעודו אפוי בצורת פת דעלמא, האם יש לסמוך על היתר זה.

ופסק הרב פעלים: וז"ל היתר זה של הבישול אין בו ממש, כי מאחר שנאפה בלא שינוי נאסר ונעשה נבלה ע"פ גזרת חז"ל, ואין לו תקנה עוד בשום אופן, ומביא את דברי החות דעת.

ואין לומר דבישול שאני, ואפילו האוסרים בסימן שעושים אח"כ דלא מהני, יודו בבישול, דיש ראייה דלא מהני, מהא דקימ"ל יורה דעה סימן קפ"ג ס"ק כ"ו יין מבושל של גוים אסור, דבש של ישמעאלים אסור, וכתב הש"ך פירוש תחילתו יין גמור, ואח"כ מבשלים אותו עם מיני בשמים, וכן איתא בגמ' ע"ז כ"ט ע"ב א"ר אילעא שנינו יין מבושל של נכרים שהיה מתחלתו יין אסור, ומקשה בגמרא פשיטא, משום דאבשיל פקע ליה איסוריה, והבית דוד אור"ח סימן תמ"ז למד מזה לענין מצה בערב פסח, שאם בישלה נמי אסור לאכלה בערב פסח, אע"פ שאחר בישול לא נפק בה בליל פסח, אפ"ה כיון דנאסר לאכלה קודם בישול, לא פקע איסורא מינה אחר בישול, דהא גם היין אחר בישול, לא נקרא יין, ואי הוה מבושל של ישראל לא הוה נאסר במגע גוי, ועכ"ז כיון דנגע בו הגוי בעודו יין ונאסר, אע"ג דבשלו אח"כ לא פקע איסורא מיניה, ועוד הביא ראייה לנ"ד, דלא אמרינן בבישול פקע איסורא ממ"ש מהר"ל ז"ל בתשובה גבי פת של גוים שבשלו לא פקע איסורו, ואע"פ שהחיד"א בשו"ר ברכה אור"ח סימן תע"א הביא דברי הבית דוד ודחה ראיותיו, דיש לחלק בין יין ופת של גוים, לבין דין מצה שבשלה לאכלה בע"פ, הנה חילוק הנז' לא שייך בנ"ד, יען כי בנ"ד נמי אסרו חז"ל זה הפת, ודמי שפיר לין ופת של גוים, דילף מינה הרב

ב"ד, והחיד"א הקשה איך קסיק ותני דבביר שהוה איסור ובשלו לא פקע איסוריה, והי דם שבשלו לרוב הפוסקים שיר מן התורה, וחז"ל אסורו, נמצא פקע איסורו מן התורה ע"י בישול, והרב חיד"א דל תירץ לקושיא זו ע"ש, וכן כתב בשו"ת קול מבשר חלק א' סימן י' שאין מועיל סימן או ביטול איסור אח"כ.

האם מותר להניח על שולחן בשר וחלב כשיש שומר שלא יאכלו ביחד בשר וחלב?

קימ"ל יורה דעה סימן פ"ח ס"ק א' אסור להעלות על שולחן אחד בשר וחלב, מחשש שמא יבא לאכלם יחדיו, יש לחקור האם מותר להניח על שולחן בשר וחלב כשיש שומר שלא יאכלו ביחד בשר וחלב

הנה בלב אריה חולין ק"ד כתב דאם אדם עומד אצלו ומשמרו שלא יאכל מותר, וכמו דאין קורין לאור הנר בשבת דחיישינן שמא יטה, ואם עומד אחד ומשמר מותר, א"כ ה"ה הכא,

אבל בהגהות רבי עקיבא אייגר יורה דעה סימן פ"ח כתב שלא מהני שומר לגבי איסור העלאה של בשר וחלב יחד, מפני שהשמירה הזאת צריכה להיות תמידית, שלא תזוז מחשבתו ועינו אף לרגע קט, שהרי ברגע אחד האוכל מערב את הבשר עם החלב, ומימילא אין זה אפשרי, שאי אפשר שלא תזוז מחשבת השומר לרגע אחד.

מעדני אשר: יש להקשות מאי שנא מהא דאין קורין לאור הנר שנמי צריך להשיגח עליו כל רגע, ואפילו הכי מהני שומר, וצ"ע.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א דומ"צ מחזיקי הדת תירץ לי בב' אופנים

האחד בשלמא בקריאה לאור הנר שעסוק בקריאה, כשיבא לעשות דבר אחר כגון להטות לאור הנר ירגיש היטב השומר, משא"כ כשעוסק באכילה גבינה לא ירגיש השומר כשאוכל בשר דאינו רוצה לעשות דבר אחר אלא מעניני אכילה.

השני ע"פ מה דקימ"ל בש"ע אור"ח סימן ק"ע ס"ק ד' דאין מסתכלין בפני האוכל ולא במנתו, וכיון דלהיות שומר צריך להסתכל בו ובמנתו, ע"כ לא יוכל להיות שומר.

האם בשריפת חמץ צריך להקפיד שלא לשרוף בשר בחלב ביחד?

יש לחקור האם בשריפת חמץ צריכים לזהר שלא לשרוף בשר בחלב ביחד או דילמא כיון דהולך לאיבוד ליכא איסור

מעדני אשר: נראה לדון ע"פ מה שכתב בכסף משנה פ"א מטומאת מת הלכה ב' שהטעם שאסרה תורה לבשל בשר בחלב הוא משום שמא יבא לאכול עיין בלקח טוב כלל ח' ס"ק ג' הביא ראייה מזה דיש סייג מן התורה א"כ בשריפה שמכלה מן העולם וליכא חשש הנ"ל מותר לבשל.

וכן משמע בדרכי תשובה יור"ד סימן פ"ז ס"ק י"א שהיכא שליכא חשש שיבא לאכול, ליכא איסור בישול בשר בחלב, שמביא בשם ספר ישירי לב דכתב בשר בחלב שבישלו עכו"ם, ליכא איסור לבשלו, דליכא למיחש שמא יבא לאכול, שכיון שכבר בישלו העכו"ם נאסר כבר ולא יבא לאכול.

וכן משמע בשו"ת דובב מישרים ח"א סימן ל' שנשאל במעבדה שהביאו לפנייהם שוקלד להמיס לדעת אם מעורב בזה בשר בחלב, אם יש לחשוש לאיסור בישול בשר בחלב, וכתב דלפי דברי הכסף משנה דכל האיסור של בישול בשר בחלב כדי שלא יבא לאכול, וכאן הרי הוא עושהו כדי שלא יבא לאכול לא חשיבן כמו דאמרינן בגמ' פסחים י"א דבדבר שמחזור עליו לשרפו, ליכא למיחש מיכל שיבא לאכול, חזינן מדבריו דסומך להלכה על דברי הכ"מ דהיכא דאין חשש של שמא יבא לאכול מותר לבשל בשר בחלב, לפי הנ"ל יהא מותר לשרוף בשר בחלב.

אבל מסיק דדברי הכסף משנה תמוה: מגמ' מפורשת חולין קי"ג ע"ב ונפסק ברמב"ם בהלכות מאכלות אסורות פ"ט ה"ו דמבשל חלב בחלב, לוקה על בישולו, ואינו לוקה על אכילתו, ולפי דברי כסף משנה הנ"ל, מאי טעמא לוקה על בישולו, הא איסור בישול היא משום אכילה וכיון דאינו לוקה על אכילתו איך לוקה על הבישול, וכן תמה החת"ס חולין קי"ג ע"ב ד"ה להכי, ובשו"ת בית יצחק יור"ד ח"ב סימן קמ"ח וכן בשו"ת הר צבי יור"ד סימן ע"ט על הכ"מ וכן קשה עליו דלא דרשינן טעמא דקרא כן הקשה עליו בחלקת יואב מ"ת סימן י' וכן בדובב מישרים הנ"ל לפי הנ"ל אין לסמוך על היתר הנ"ל.

נראה לדון מטעם אחר להתייר שריפה בבשר בחלב משום דדרך בישול אסרה תורה, וזה לא הויה דרך בישול, אלא דרך שריפה.

וכן כתב בברוך טעם שער הואיל דין ג' דהקשה לר' יהודה שמתיר לשרוף כל הנקברים היאך מותר לשרוף בשר בחלב הלא עובר על לאו דבישול בשר בחלב ותייר דשריפה לא הויה דרך בישול וכן מצינו בצלי שאיכא הרבה שיטות דאינו אסור דלא הויה דרך בישול פרי תואר יור"ד סימן פ"ז ס"ק ג', וכן בחוות דעת שם ס"ק א' וכן בדרכי משה שם ס"ק י"ב, ואפילו לשיטות דהויה מן התורה אפשר דכשמכלה לגמרי לכ"ע לא הויה דרך בישול.

וכן כתב בשו"ת שבות יעקב ח"א סימן ל"ח דלא מקרי בישול אלא א"כ יכול לאכול ע"י בישול, אבל בשו"ת חת"ס יור"ד סימן צ"ב כתב דבישול בשר בחלב אפילו מכלה לגמרי נמי עובר דהבישול עצמה תועבה היא.

ולהלכה: אין לחשוש בשריפת חמץ לאיסור בישול בשר בחלב.

מי שמסופק אם עבר שש שעות מעת שאכל בשר אם מותר לאכול חלב?

כתוב בגמ' חולין קט"ז ע"ב דנכתב בתורה בשלש מקומות איסור בישול בשר בחלב אחד לאיסור אכילה ואחד לאיסור בישול ואחד לאיסור הנאה.

יש לחקור אדם שאכל בשר ומסופק אם כבר עברו שש שעות האם מותר לו לאכול חלב כיון דהויה ספק דרבנן או דילמא אסור לאכול כיון דיכול לאכול עוד מעט בהיתר גמור

הנה בספר דלתי תשובה יור"ד סימן פ"ט סק"ה נשאל מגאון אחד אם נסתפק בזמן שאכל בשר, כגון שאינו יודע אם הוא עדיין שעה שישית או שביעית, אם מותר לאכול מאכלי חלב בשעה שנסתפק.

והגאון הנ"ל כתב דעתו להתיר בפשטות מצד ספק ספיקא, א' ספק שמא כדעת הפוסקים שאין צריך להמתין שש שעות, ב' שמא היא שעה שביעית,

וכותב: דאין להחמיר משום שיכול להמתין עד שעה שביעית בבירור והויה דבר שיש לו מתירין, ולכמה פוסקים עיין בש"ך יור"ד סימן ק"י דיני ס"ס ס"ק י"ט לא מהני ספק ספיקא בדבר שיש לו מתירין.

ומדחה את זה משום כמה טעמים:

א. דהא הכא עיקר הספק הוא על הזמן, והזמן הזה לא יבא לידי היתר לעולם, ולא דמי לספק ביצה שנולדה ביו"ט דשם הספק הוא על הביצה.

ב. לפי מה שכתב הצ"ח פסחים ט' ע"ב דלענין טלטול מוקצה לא שייך דבר שיש לו מתירין, משום דיכול לטלטל בכל עת, דלא שייך דבר שיש לו מתירין רק בדבר שיכול לעשותו רק פעם אחד, משא"כ בדבר שיכול לעשותו בכל עת, כמו כן הכא דיכול לאכול גם עתה וגם לאחר זמן, והרב דלתי תשובה הסכים לחכם הנ"ל, והביא דגם בישועות יעקב סימן פ"ט הסכים כן.

ובדרכי תשובה סימן פ"ט ס"ק ה' הביא בשם ספר יד יהודה סימן פ"ט ס"ק א' דכתב דבישול ספק אם יש שש שעות צריך להחמיר ולהמתין עד שיהא ודאי שש שעות, ואין מקילין מטעם ספיקא דרבנן, כיון דהויה דבר שיש לו מתירין.

והדרכי תשובה מדחה סברא הנ"ל: דדוקא בדבר שאם יעשנה היום לא יעשנה למחר שייך דבר שיש לו מתירין, משא"כ הכא לא שייך דבר שיש לו מתירין כיון דיכול לאכול גם עכשיו, וגם לאחר שש שעות, והביא דגם בספר דברי שאול ויוסף דעת מצדד להקל בספק זה אם עבר שש שעות.

ובשו"ת משנה שכיר יור"ד סימן ס"ה כתב כיון דיש מתירים לגמרי נראה כשהוא מצטער ורעב מותר לו לאכול כשהוא מסופק אם עבר הזמן לכ"ע.

גליון זה נודב ע"י

אברכי כולל צאנז להוראה בית שמש

לעילוי נשמת אביו של הראש כולל שליט"א

הגאון הצדיק רבי חיים יעקב מנחם שוורץ

צצוק"ל בן הרב עזריאל ז"ל

דיינא רבה דקהילתינו למעלה מיובל שנים

הונצח לרגל השלושים